

Levensende van een boerderijdier

Voor veel veehouders blijft het moeilijk hun dieren naar de slacht te brengen. Dat geldt voor afscheid van koeien die meer dan tien jaar melk hebben gegeven én voor stierkalveren waarvoor geen plek is binnen de bedrijfsvoering. Hoe kun je op een waardige wijze afscheid nemen en wat is van belang bij het slachten? Wim van Oort vroeg het aan Marieke de Vrij en aan enkele veehouders uit de praktijk. | Tekst: Wim van Oort

*Je was in de vorm,
ga nu in het wezen,
tot roeping voor jou,
tot voedsel voor ons,
heb dank voor dit voorschot.*

Deze spreuk werd in de beginjaren van De Groene Weg bij de slacht van ieder dier uitgesproken om eerbied en dankbaarheid te tonen. De Groene Weg is in 1981 opgericht als biodynamische slagerij.

Marieke de Vrij (zie ook pag. 22) inspireert velen om tot uitbreiding van hun bestaande (vak)kennis en bewustzijn te komen. Zij voelt het collectief en individueel bewustzijn helder aan en de potentie die hierin ligt.

Hoe ziet het stervensproces van een natuurlijk levend dier eruit?

Marieke de Vrij: "Versterven is een logisch vervolg op het ouder worden en de laatste fase in het aardse leven. Een natuurlijk levend dier voelt zelf aan wanneer het levensende nabij is en zoekt dan in de meeste gevallen een rustige plek buiten om zich terug te trekken. Zo merk je bij een ouder wordende kip dat deze nog wel gedoogd wordt door de jongere kippen, maar niet meer volledig opgenomen wordt in de groep. Het gevolg is dat de oudere kip stiller wordt, zich minder mengt tussen de andere kippen en zich geleidelijk terugtrekt. Uiteindelijk sterft zij onder een struik waarbij de onstoffelijke ziel zich onthecht van het lichaam van het dier.

Wanneer het stervensproces abrupt verloopt, bijvoorbeeld wanneer een natuurlijk levend dier gegrepen wordt door een prooidier, is er een kort schrikmoment, maar geeft het betreffende dier zich daarna gewillig over vanuit een besef dat dit het lot is. De ziel gaat daarna snel over naar het groepsveld."

Hoe verloopt het sterven bij dieren die geslacht worden?

"Bij landbouwhuisdieren die in een slachthuis terecht komen, is de situatie anders. Deze worden vaak abrupt verwijderd uit hun leefomgeving, raken in stress door het transport en worden vervolgens in het slachthuis bevangen door een angstige sfeer. Voor het dier ontbreekt dierenlogica voor wat er gaande is, met zwaarmoedigheid tot gevolg. Het ziele-lichaam kan door die energetische zwaarte het lichaam minder makkelijk ontstijgen. Hoe meer doodsangst, hoe moeilijker het loslaatproces van de ziel. Slachten op de boerderij waar het dier verblijft, bij voorkeur in het weiland of een beschutte plaats en bij het invallen van het duister als het dier gaat rusten, is het meest natuurgetrouw. Helaas is dat wettelijk niet meer toegestaan. Zelf het transport regelen naar een lokale slager is dan het beste alternatief."

Welk ritueel past bij het afscheid nemen?

"Het vroegtijdig doden of slachten van een dier vraagt grote zorg en respect. Het begint met het dier in gedachten tijdig te informeren omtrent het naderende einde en het dier te danken voor wat het voor het bedrijf betekent heeft. Gepast is een persoonlijk dankwoord van de veehouder op het moment dat het

dier het bedrijf verlaat, waarbij de naam van het dier genoemd wordt.

Net voor het doden van het dier kan een spreuk of gebed uitgesproken worden door de slachter. De ziel kan zich dan reeds gedeeltelijk terugtrekken uit het stoffelijke lichaam. Naast respect en dankbaarheid kun je in de spreuk uitdrukken dat het dier 'teruggaat' naar het 'groepsveld' van het dier in het etherveld. Bij rituele Joodse en Islamitische slachtingen, maar ook bij Slagerij De Groene Weg, werden in het verleden spreuken uitgesproken. Helaas raakt deze traditie steeds vaker verloren. Bij het uitspreken van een spreuk is het van belang dat er eerst contact gemaakt wordt met het collectieve veld van het dierenras en daarna met het individuele dier." (Lees het volledige ritueel via bdvereniging.nl/dp-extra).

Wat is van belang bij het doden van het dier?

"In oude culturen werd de band tussen mens en dier bepaald door respect en eerbied voor het wezen van het dier. Alleen mensen die in staat waren op een dieper niveau contact te maken met de ziel van het dier mochten de slacht uitvoeren. Het dier werd in een vorm van trance gebracht, waardoor het in een ander zijnsbewustzijn kwam. Dat werkt als een soort verdoving en gelijktijdig vermindert de angst. De offerbereidheid van het dier neemt daardoor toe. Het beste tijdstip voor het slachten van een dier is de overgang van dag naar nacht, wat overeenkomt met het natuurlijke slaapritme van de meeste dieren. Op dat moment is het dier emotioneel het meest in rust, terwijl er nog wel een zekere mate van alert bewustzijn actief is voor afscheid nemen. Dat tijdstip geeft minder verzet en angst voor de overgang naar de geestelijke wereld bij voortijdig sterven.

Het is belangrijk dat het dier na de doding nog

een aantal uren dood kan blijven liggen zonder verplaatst te worden. Dat geeft ruimte voor het bekomen van wat er geschied is en geeft de ziel ruimte om in rust los te komen van het lichaam. In de vrije natuur zie je dat dit ook het moment is voor soortgenoten om bewust afscheid te nemen. Als ze dat niet kunnen doen ontstaat een soort vacuüm en dat belemmert de afscheid- en rouwbeleving van de dieren zelf. Het langzaam wegglijden uit het stoffelijke verloopt in verschillende fasen en kan per dier individueel verschillen."

Wat zijn de effecten van het vroegtijdig doden van dieren, zoals bij stierkalveren?

"Het is een vorm van diepe beschadiging van de groepsziel zoals we tegenwoordig dieren benaderen en afmaken. Het dier heeft een bepaalde offeringsbereidwilligheid, maar die overtreden wij in een hoge mate door productiedieren vervroegd slachtrijp te maken. Ze leiden hierdoor een dieroneigen en dieronwaardig leven, met alle gevolgen van dien. De mate waarin dit nu geschiedt, kan ertoe leiden dat diersoorten meer ziektes ontwikkelen om menselijk ingrijpen in hun natuurlijke waarde tegen te houden. Voorbeelden zijn Q-koorts en BSE. Dieren hebben een sterk aanvoelend vermogen ten aanzien van het collectieve veld van hun ras en resoneren daar buitengewoon scherp op. Veel dieren zijn 'geestelijk' zieker dan we aannemen. Als gevolg van het vroegtijdig gedood worden nemen we dat niet meer waar. Er worden zelden nog oudere dieren gezien. Iedere positieve bijdrage om een dier bewust in zijn eigenheid te benaderen, steunt indirect het collectieve veld waartoe zij behoren. Door hierbij stil te staan schep je moed om verandering teweeg te brengen." ^{EW}

David Borghouts van zorgboerderij De Noorderhoeve

"Ik heb de neiging afscheid nemen te ontwijken. Ik voel mij daarbij heel ongelukkig. Het liefst wil je het vee oud laten worden op je eigen bedrijf, maar bedrijfstechnisch kan dat niet. We kiezen bewust voor een veehandelaar die respectvol omgaat met dieren en het individueel ophaalt. Het wordt in de regio geslacht. De avond ervoor zetten we het apart, gescheiden van de kudde. Ik beseft dat ik degene ben die beslist over leven en dood, wie wel en niet mag blijven. Soms moet het, bijvoorbeeld vanwege de fosfaatrechten. Het is telkens een zoeken naar waardigheid."

Jan Dirk van de Voort van de Remeker kaasboerderij

"Op het moment dat we besluiten dat het tijd wordt voor de koe vertel ik dat altijd aan de koe door contact met haar te maken tijdens het melken. Dat pakt bijna altijd goed uit. Je kunt het ook in gedachten doen en ik denk dat ze dat voelt. Ze zijn er ook meestal aan toe. Ze lopen meestal vanzelf de aanhanger in die rechtstreeks naar het slachthuis gaat."

Mechtild Knösel van Hofgut Rengoldshausen am Bodensee

Sinds een jaar doodt biodynamisch boerin Mechtild Knösel haar koeien zelf in de stal, door ze te verdoven en uit te laten bloeden. Vervolgens brengt ze ze zelf naar de slager, vertelde ze bij de internationale landbouwconferentie in Dornach. "Het is heel wezenlijk dat ik daar zelf sta. Het is moeilijk om te doen, maar het sluit aan bij de manier waarop ik met mijn dieren omga. Tot op het laatst is de koe ontspannen. De rest van de kudde reageert wel, maar niet met angst en stress."

Luister naar haar verhaal via YouTube.

De link vind je via bdvereniging.nl/dp-extra.

Peter Lover van zorgboerderij De Klompenhoeve

"Door mijn werk met de dieren op De Klompenhoeve ontwikkelde zich een diepere band met de dieren. Ik kon er niet goed tegen als er een lammetje stierf. Toen ik kort daarop, tijdens mijn vakantie, enkele grote overvolle veetransporten passeerden die op weg waren naar een slachterij, raakte mij dat diep van binnen. Ik dacht toen 'Waar zijn we mee bezig. Zo gaan we toch niet met onze dieren om'. Hier kon ik niet van weggijken. Ik ben toen van de ene op de andere dag vegetariër geworden. Wel gebruik ik BD-zuivel van onze geiten en eieren van onze kippen omdat ik weet dat die een goed leven hebben.

Wanneer wij afscheid moeten nemen van een dier, nemen we het dier al enkele weken mee via onze gedachten. Ik ben er van overtuigd dat een dier dat aanvoelt en er uiteindelijk meestal in berust. Het is een soort 'weten' dat dat moment eens komt. Wij danken het dier altijd voor wat het voor ons, begeleiders en cliënten, betekend heeft."